

Шоқан Р.

экономика ғылымдарының кандидаты,
қауымдастырылған профессор

Л. Н. Гумилев атындағы ЕҰУ

Астана қ., Қазақстан

e-mail: roza-shokan@mail.ru

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1005-3769>

ТУРИЗМ САЛАСЫНДАҒЫ ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТТІ ТАЛДАУ

Аңдатпа. Бұл жұмыстың мақсаты – туризм саласын дамытуға бағытталған инвестициялық қызметтің қазіргі жай-күйін талдау.

Жұмыстың негізгі бөлігінде туристік-рекреациялық әлеуеті жоғары туристік дестинацияларда жүзеге асырылатын инвестициялық жобаларға қатысты сұрақтар қарастырылады. Инфрақұрылымды, экотуризмді, емдік-сауықтыру және курорттық аумақтарды дамытуға назар аударып, Қазақстанның әртүрлі өңірлерінде жүзеге асырылып жатқан ағымдағы және перспективалық инвестициялық жобаларға талдау жасалады. Сонымен қатар, туристік салаға ішкі және сыртқы инвестицияны тартуға бағытталған мемлекеттік қолдау шараларына назар аударылады. Қолайлы инвестициялық ахуалды құруға ықпал ететін салықтық жеңілдіктер, оңайлатылған әкімшілік рәсімдер мен субсидия сияқты инвестициялық преференцияларды берудің қолданыстағы тетіктері талданады және құқықтық актілерге назар аударылады.

Қазақстан Республикасындағы туристік саланы дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасында қарастырылған саланы дамытудың негізгі қағидаттарына және тәсілдеріне тоқталған. Отандық және шетелдік инвесторлар үшін тартымдылығы жоғары, сондай-ақ саланың ұзақ мерзімді перспективада тұрақты даму мүмкіндігі бар туристік дестинациялардың әлеуетіне назар аударылған.

Зерттеу барысында ғылыми жалпылау, жүйелеу, талдау және салыстыру сынды әдістер қолданыс тапты. Зерттеу нәтижелері туризм саласына инвестиция бағыттауға және тартуға бағытталған іс-шараларды жетілдіруге негіз бола алады.

Түйін сөздер: экономика, туризм, сала, инвестиция, жоба.

КІРІСПЕ

Қазіргі уақытта туризм саласы елдер мен өңірлердің әлеуметтік-экономикалық дамуына елеулі ықпал ететін экономиканың қарқынды даму үстіндегі салаларының бірі болып отыр. WWTC жылдық есебіне сәйкес 2024 жылы туризм және қонақжайлылық индустриясы әлемдік экономиканың драйверіне айналып, жоғары көрсеткіштерге қол жеткізеді деп болжанған. Әлемде жұмсалған әрбір оныншы доллар осы салаға қатысты болмақ. Тұтынушылар қонақ үйлерге, круиздерге және әуе билеттеріне тапсырыстарын арттыруда. Бұл қазіргі тұтынушылардың өмірінде туризмнің маңыздылығы басым екенін көрсетеді. 2024 жылға жасалған болжам бойынша жаһандық жалпы ішкі өнімдегі туризмнің үлесі 11,1 трлн долларды немесе әлемдік ЖІӨ-нің 10%-ын құрайды. Сонымен қатар осы саладағы жұмыс орын саны да өсіп, 348 млн жұмыс орнына сәйкес келмек [1]. Туризм саласы – COVID-19 пандемиясынан кейін жылдам қалыпқа келу үрдісін бастап кешіріп жатқан салалардың бірі болып отыр. ДТҰ-ң әлемдік туризм барометрінің деректеріне сәйкес 2024 жылдың алғашқы тоғыз айында әлем бойынша шамамен 1,1 млрд турист халықаралық саяхат жасады, бұл 2023 жылмен салыстырғанда 11%-ға көп, ал 2019 жылмен салыстырғанда 2%-ға аз [2]. Саланың даму қарқыны бойынша Таяу Шығыс, Еуропа және Африка құрылықтары оң өзгерістерге ие болуда. Саланың мұндай өзгерісіне туристік қызметтерге сұраныстың артуы, әлем экономикасындағы оның үлесінің жоғарылауы және саладағы жаңа жұмыс орындарын ашудағы белсенділік деп тұжырымдауға болады.

Қазақстанда 2023 жылы экономикалық қызмет түрлері бойынша қызмет көрсететін 61810 бірлік кәсіпорын мен жеке кәсіпкерлер тіркелсе, оның 2,1%-ы немесе 1324 бірлігі спорт қызметтері және демалысты ұйымдастыру бойынша қызметтер көрсеткен [3]. Осы мерзімде спорт қызметтері және демалысты ұйымдастыру бойынша көрсетілген қызметтердің көлемі 813623741,3 мың теңгені құрады және туристік кәсіпорындардың қызметін 10634165 адам тұтынған [4].

Туризмнің қалыпты дамуы тікелей салаға жұмсалған инвестиция көлеміне байланысты. Туризмге жұмсалған инвестиция бұл пайда алу, инфрақұрылымды жетілдіру, көрсетілетін туристік қызметтердің сапасын жақсарту не өңірдің экономикалық өсуіне ықпал ету мақсатында туризм индустриясын дамытуға қаржылық, материалдық және интеллектуалдық ресурстарды салу дегенді білдіреді. Туристік саладағы инвестиция орналастыру орындары мен қонақ үйлер, ойын-сауық нысандарының құрылысын жүргізуді, көлік-тасымалдау және коммуналдық инфрақұрылым желілерін дамытуды, саладағы жаңа стартап идеяларды қолдауды, туристік дестинацияның объектілерін нарықта ілгерілетуді, туристік қызмет көрсету салаларының қызметін оңтайландыру мақсатында заманауи цифрлық технологияларды енгізуді қамтиды. Бұл тұжырымдамалар туризм саласын қаржыландырудың маңыздылығын айқындайды.

Мақаланың мақсаты – туристік саладағы инвестициялық қызметтің ағымдағы жағдайын және туристік дестинацияларда іске асырылатын басым инвестициялық жобаларды талдау сонымен қатар салаға инвестиция тарту шараларын қарастыру.

Алға қойған мақсатқа қол жеткізу үшін төмендегі міндеттер қойылды:

- туризм саласын инвестициялауға қатысты жазылған ғылыми еңбектерге шолу жасау;
- туризм саласына бағытталған ағымдағы инвестициялық ресурстарды талдау;
- қолданыстағы туристік саланы қолдау тетіктерін қарастыру және салаға инвестиция тарту бойынша ұсыныстар беру.

Мақаланың ғылыми жаңалығы туристік саланы дамытудың маңыздылығы мен саланы қаржыландырудың теориялық және тәжірибелік негіздерін саралаудан тұрады. Мақала нәтижелері туристік саланы дамыту үшін инвестиция тартудың тетіктерін жүйелендіруге бағытталған, бұл туристік саланың тартымдылығы мен сұранысқа ие болуына негіз болады.

ӘДЕБИЕТКЕ ШОЛУ

«Инвестиция» ұғымы латын тілінің «invest» сөзінен енген [5], қазақ тіліне «салу, жайғастыру, жұмса» деп аударуға болады. Нарықтық экономика орысша-қазақша түсіндірме сөздік-анықтамалықта: инвестиция ұғымына «капиталдың ел ішіндегі және шетелдегі экономикаға ұзақ мерзімді жұмсалымы; кәсіпкерлік қызметтің және нәтижесінде пайда (табыс) құралатын немесе әлеуметтік тиімділікке қол жеткізілетін қызметтің басқа да түрлерінің объектілеріне жұмсалған мүлктік және интеллектуалдық құндылықтардың барлық түрлері» - деп түсініктеме берілген [6]. Кез келген саланың қалыпты жұмыс істеуі мен экономикалық өсімге ықпал салаға жұмсалатын инвестицияның, жобалардың қаржыландырылуы мен инфрақұрылымның қалыптасуына байланысты. Туризм саласын қаржыландыру сұрақтарымен айналысып жүрген кейбір ғалымдардың еңбектеріне шолу жасайтын болсақ, Moosa I.I (2024) туристік салаға тікелей шетелдік инвестицияның экономикалық өсуге, кедейшілікті азайтуға және экологиялық тұрақтылық тұрғысынан әсерін зерттеуге назар аударған. Экономикалық өсуді, кедейшілікті азайту және экологиялық тұрақтылықты қолдау үшін ел үкіметтері туризм секторына тікелей шетелдік инвестицияны тартуы саясатын әзірлеуі керек және мұндай саясат «жасыл» бастамаларды ынталандыруда да маңызды болмақ [7]. Келесі бір еңбекте авторлар тобы туристік индустриядағы инвестициялық ортаны тұжырымдаудың адаптивті-институционалдық тәсіліне назар аударып, халықаралық туристік индустрияда туристік ағымның өсуі мен инфрақұрылымды дамытуды ынталандыру үшін қолайлы инвестициялық ортаны құру қажеттілігіне басымдық берген [8]. Тікелей шетелдік инвестиция мен туристік сектор жалпы дамуға тура және жанама ықпал ететін сонымен қатар дамушы елдердің шетел валютасына қажеттілігін

қанағаттандыратын маңызды фактор және тікелей шетелдік инвестиция дамушы елдер үшін капиталды инвестициялаудың негізгі көзіне айналып, қабылдаушы елдің экономикалық өсуіне және дамуына қажет технологияларды, дағдыларды, өнімділікті және басқару саласындағы тәжірибені арттырудың құралы ретінде қызмет етеді [9]. Жаһандық деңгейде туризм – дамушы елдердің экономикасы үшін жергілікті халықтың өмірін жақсартатын бірегей және маңызды қызмет көрсету саласы ретінде танылған. Туризмге бағытталған инвестиция мемлекеттерге экономикалық әсер етеді, оның ішінде жалпы экономикалық белсенділік, қонақ үй кәсіпорындары, тауарлар мен қызметтер, мейрамхана және тамақтандыру орындары, қолөнер бұйымдары, ойын-сауық мекемелері, демалыс орындарының жақсаруы мен инфрақұрылымның дамуына әсерін тигізеді [10]. Туризм саласына бағытталған инвестициялық қызметті зерттеген ғалымдардың тағы бірі, халықаралық туризмнің дамуына инфрақұрылымға салынған инвестицияның оң әсер ететіндігіне, Қытайдың жоғары жылдамдықты теміржол құрылысын жеделтеу саясаты туристік белсенділікті арттыратын тетік екендігіне назар аударған [11]. Авторлардың келесі тобы, туристік индустрияға салынған инвестицияның тиімділігін бағалаудың ұйымдастырушылық-экономикалық аспектілерін қарастырып, салаға жұмсалған инвестиция мөлшерінің ауқымына байланысты оның тиімділігі әртүрлі өзгерістерге әкелетінін тұжырымдаған. Инвестицияның және тәуекел деңгейінің ауқымдылығы үлкен, ірі инвестициялық жобалардың тиімділігін бағалаудың ұйымдастырушылық-экономикалық аспектілері негізінде тиімділікті бағалау көрсеткіштерін есептеудің әдіснамасында сандық технологияларды пайдаланып, мұқият инвестициялық талдауды талап ететінін сипаттаған [12].

Осылайша, туризм саласын инвестициялау сұрақтарына назар аударған ғалымдардың еңбектеріне жасалған шолулар жалпы туристік саланың дамуы мен инвестициялық салымдар арасында тура байланыс бар екенін көрсетіп отыр. Салаға жұмсалған инвестиция туристік инфрақұрылымды қалыптастыруға, жаңғыртуға және жетілдіруге тікелей әсер ететінін көрсетті. Ал, туризмге бағытталған инвестиция ел ішіндегі экономикалық белсенділікке, қызмет көрсету кәсіпорындарының ұйымдастырылуына, тауар өнеркәсібі мен қызметтің көрсетілуіне, инновацияның енгізілуіне әсерін тигізеді.

ӘДІСТЕР

Мақала туризм саласындағы инвестициялық қызметтің аспектілерін қарастырған іргелі және қолданбалы зерттеулердің нәтижелерін көрсететін ғылыми еңбектерге негізделген. Сонымен қатар, Дүниежүзілік саясат және туризм кеңесінің (WWTC (World Travel and Tourism Council)), Дүниежүзілік туристік ұйымның, ҚР Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігінің Ұлттық статистика бюросының, Қазақстан Республикасы нормативтік-құқықтық актілерінің «Әділет» ақпараттық-құқықтық жүйесінің құжаттары мен көрсеткіштері мақаланың талдамалық дереккөзін құрады.

Туризм саласындағы инвестициялық үрдіс мақаланың зерттеу объектісі болып таңдалған.

Мақаланы жазу барысында төмендегідей зерттеу әдістері қолданылды:

- библиографиялық әдіс – зерттеу объектісі шеңберінде жазылған шетелдік, отандық авторлардың еңбектерін, нормативтік құжаттарды, халықаралық және ұлттық ұйымдардың есептерін жинауға, талдауға және жүйелеуге мүмкіндік берді.
- салыстыру әдісі – туризм саласының нақтырақ орналастыру, тамақтану, ойын-сауық және демалыс салаларындағы негізгі капиталға жұмсалған инвестициялық көрсеткіштерді салыстыру үшін қолданылды.
- экономикалық-статистикалық әдіс – статистикалық деректерді талдау және туризм саласындағы инвестициялық үрдістің даму қарқыны мен тенденцияларын анықтау үшін пайдаланылды.
- графикалық әдіс – аналитикалық көрсеткіштерді өңдеу мақсатында қолданылды, бұл зерттеу нәтижелерінің визуалды қабылдануына мүмкіндік береді.
- жүйелендіру және жалпылау әдістері зерттеу нәтижелерін тұжырымдауға негіз болды.

НӘТИЖЕЛЕР ЖӘНЕ ТАЛҚЫЛАУ

Туризм саласындағы инвестиция дегеніміз пайда алу мақсатында инвесторлардың өз капиталдарын туристік бизнеске бағыттауы. Капитал – туризм индустриясының қарқынды дамуына әсер ететін факторлардың бірі және оның көлемі мен түрі төмендегі жағдайлармен анықталады:

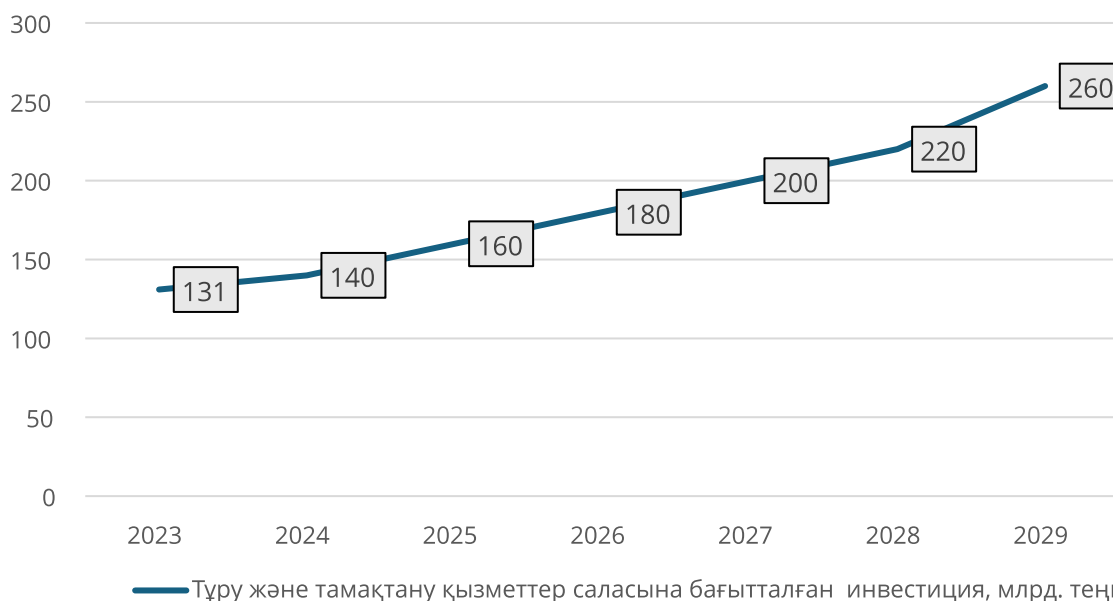
- 1) ұзақ мерзімді болашақта туристік саланың даму жағдайы;
- 2) қаржылық-экономикалық нәтиженің болашақ көрсеткіштері;
- 3) туристік орындар мен кәсіпорындардың сапа көрсеткіштері;
- 4) туристік объектілердің сиымдылығы, өндірістік қуаттылығы, олардың жүктемеге қабілеті;
- 5) туристік индустрияның құрылымдық салалармен (көлік, қонақ үйлер, тамақтандыру орындары және т.б.) өзара тәуелді дамуы;
- 6) сұраныс пен ұсыныс құрылымы (туристік бәсекелестік орта) [13].

Бірқатар әлем елдерімен бірге Қазақстан Республикасы да туризмді дамытудың мақсаттылығы мен оның ұлттық экономикаға тигізетін оң әсері жоғары болатынына назар аударып отырғаны белгілі. Туристік саланың дамуы валюталық түсімді арттыруға, жаңа жұмыс орындарын құруға, жергілікті қауымдастықтың әлеуметтік-экономикалық жағдайын жақсартуға, қосалқы қызмет көрсететін салалар мен қатар дайын тауар өнеркәсібін де жандандыруға ықпал ететіні анық. Сондықтан елде кіру және ішкі туризм ағымын дамытуға бағытталған мемлекеттік бағдарламалар мен қатар инвестициялық жобалар дайындалып іске асырылып жатыр.

Қазақстан Республикасының туристік саласын дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасына сәйкес [14] туристік секторды үш бағыт бойынша яғни бірінші бағыт: логистика, туризм инфрақұрылымын құру және дамытуға; екінші бағыт: саланың дамуына қолайлы жағдайлар жасау, сервис сапасын арттыру мен цифрландыруға; үшінші бағыт: мемлекеттің туристік әлеуетін өңірлік және халықаралық деңгейде ілгерілету, сонымен бірге ел аумағында MICE туризмді дамытуға бағдарланған. Осы бағыттар бойынша қол жеткізілуі мүмкін нысаналы индикаторлардың болжамды көрсеткіштері анықталды. Бірінші бағыт бойынша туризм саласындағы жалпы қосылған құнның көлемін 2029 жылы 6,3 трлн теңгеге дейін өсіру жоспарланған. Кез келген экономика саласының дамуы мен қалыпты жұмыс істеуі саланың инфрақұрылымының жағдайына тәуелді. Осыған байланысты аталмыш тұжырымдамада туристік дестинациялардың ресурстық әлеуетін толық пайдалануға мүмкіндік туғызу үшін көлік-тасымалдау, логистиканы дамыту мақсатында «Астана-Қарағанды-Балқаш-Бурылбайтал-Құрты-Қапшағай» автомобиль жолында, «Талдықорған-Өскемен» «Қарағанды-Баянауыл-Қалқаман» жол бағыттарында автомобиль жолдарын реконструкциялау, жөндеу жұмыстары жоспарланған. Туристік белсенділігі жоғары Щучье-Бурабай курорттық аймағында инженерлік желілерді салу, Бурабай көліне дейін Үлкен Шабқты көлінің жағалауы бойымен велосипед және жаяу жүргіншілер жолын салу инвестициялық жобалары қарастырылған.

Екінші бағыт бойынша туризм саласының дамуына қолайлы жағдай жасау, сервис сапасын жоғарылату және цифрландыруды дамыту жұмыстарымен бірге, туризм саласындағы жұмыспен қамтуды 800 мың адамға дейін ұлғайту қарастырылған.

Үшінші бағыттың нысаналы индикаторы бойынша келушілерді орналастыру және тамақтандыру қызметтеріндегі инвестицияның мөлшері келесідей болжанған (1-сурет).

1-сурет. Тұру және тамақтану қызметтер саласындағы инвестиция мөлшері, болжам
Ескерту: [14] әдебиет көзі негізінде әзірленген

Мемлекеттің туристік әлеуетін арттыру үшін аталмыш бағдарламада қарастырылған нысаналы индикатор шеңберінде қонақ үй және тамақтандыру қызметтерін көрсететін салаларға жұмсалатын инвестиция мөлшері 2023-2029 жылдар аралығында бір есеге дейін жоғарылап, 2029 жылы 260 млрд теңге қаражат игеріледі (1-сурет). Астана қаласында («Ellington» туризм саласындағы инвестициялық жобасын іске асыру), Маңғыстау облысында («Жылы жағажай» инвестициялық жобасы), Түркістан облысында («Қасқасу» туристік-рекреациялық орталық құру) бірқатар туристік инвестициялық жобалар іске асырылмақ.

2019-2023 жылдар аралығындағы мемлекеттің инвестициялық және құрылыс қызметтері саласындағы көрсеткіштеріне талдай жасайтын болсақ. Туризм индустриясын құрайтын қонақ үй және тамақтандыру, өнер, ойын-сауық және демалыс объектілерінің құрылысына жұмсалған инвестиция көлемінде өсу байқалады (1-кесте).

1-кесте. Негізгі капиталға жұмсалған инвестиция, млн теңге

Атауы	2019	2020	2021	2022	2023
Жалпы инвестиция –барлығы	12576 793	12270 144	13242 233	15064431	18043687
оның ішінде:					
Тұру және тамақтану бойынша қызмет көрсету саласы	148385	143236	173730	131095	143871
Өнер, ойын-сауық және демалыс	155896	351043	264499	249164	298630
Тұру және тамақтану бойынша қызмет көрсету саласының үлесі (%)	1,2	1,2	1,3	0,9	0,8
Өнер, ойын-сауық және демалыс саласының үлесі (%)	1,2	2,9	1,9	1,7	1,7

Ескерту: [15,16] негізінде әзірленген

Мәселен, 1-кестеде көрсетілгендей 2019 жылы жалпы инвестициядағы тұру және тамақтану саласына жұмсалған инвестицияның үлесі 1,2%-ды; 2023 жылы 0,8%-ды құраған. Өнер, ойын-сауық және демалыс саласының үлесі 2019 жылы 1,2%-ды құраса, ал сәйкесінше 2023 жылы 1,7%-ға жоғарылаған. Туризм индустриясы салаларына жұмсалған инвестиция мөлшерінің жалпы инвестициядағы үлесі айтарлықтай төмен екенін байқауға болады. Пайдалану бағыттары бойынша негізгі капиталға салынған инвестиция көздерін бюджеттік қаражат, меншікті қаражат, банктердің кредиттері құрап отыр. Тұру және тамақтану қызметтерін ұсынатын салалар мен ойын-сауық индустриясы саласына жұмсалған инвестицияның ішінде меншікті қаражаттың үлесі басым. Туризм саласына жұмсалған инвестиция, саланың қызмет көрсету қуатын арттыруға, жұмыс орындарын ашуға, жаңа тұтынушыларды тартуға мүмкіндік беретінін ескерсек, мемлекетте туристік дестинацияларды дамытуға бағытталған инвестициялық салымдар өңірдің тартымдылығы мен сұраныс туғызу мүмкіндіктеріне бағдарлануда. Қазақстан Республикасының Мәдениет және спорт министрлігінің 2021 жылы қабылдаған «Туристендіру картасын бекіту туралы» бұйрығына сәйкес табиғат, мәдениет, тарих, сәулет өнері және т.б. белгілеріне негізделі отырып, ел аумағындағы туристік дестинациялар өңірлік және республикалық маңыздылығы бойынша 68 туристік дестинацияға жіктелген [17]. Осы жіктемеге сәйкес маңыздылығына қарай инвестициялық жобалар жасалып, дестинацияларды дамытудың алғышарттары іске асырылып жатыр.

Туристік дестинация қызметтеріне сұраныс білдірген ішкі туристердің саны 2024 жылдың тоғыз айында 6 млн адамға, орналастыру орындарының табысы 224 млрд теңгеге және инвестиция көлемі 668,1 млрд теңгеге жеткен. Саланың экономикалық көрсеткіштерінің өсу қарқыны талдауға алынған жылдар ішінде жоғарылаған. Туристік салаға жұмсалған инвестиция мөлшерін инвестициялық жобалар негізінде талдайтын болсақ, «Астананың туристік ауданы» туристік жобасының құны 194 млрд теңге, жоба нәтижесінде екі мыңға жуық жұмыс орындары ұйымдастырылады және жоба өзінің толық қуатына ауысқан кезде жыл сайын 10 млрд теңгенің салық аударымдарын құрайды деп күтіліп отыр. Бұл жоба 2026 жылы аяқталады деп жоспарланған. Отандық туризм саласында ауқымды инвестиция жұмсалу көзделіп отырған келесі жоба – Маңғыстау облысы, Каспий жағалауы «Жылы жағажай» жобасы шеңберінде жағажай курорты, отель-гольф, вилла кешені, аквапарк және ойын-сауық орталығы тәрізді жобалар қарастырылған. Жобаның құны 137,4 млрд теңге, ашылатын жұмыс орын саны 5 мың, ал жобаның жүзеге асырылуы 2026 жылға дейінгі мерзімді қамтиды. Аталмыш жоба жағажай инфрақұрылымын құруға, сауда орталықтары мен қонақ үй кәсіпорындарын дамытуға мүмкіндік береді (2-кесте).

2-кесте. Туризм саласында іске асырылатын инвестициялық жобалар

Инвестициялық жоба атауы	Инвестиция құны	Жобаны іске асыру мерзімі	Жобалық қуаты мен жұмыс орын саны	Жоба іске асырылатын дестинация
«Астана туризм» көп функционалды туристік аудан	194 млрд тг	2026	2000 жұмыс орны	Астана қ.
«Жылы жағажай» кешені	137,4 млрд тг	2024-2026	5000 жұмыс орны	Маңғыстау облысы
Катонқарағай ауданы Катонқарағай ауылында Wellness Resort санаторий-сауықтыру кешенінің құрылысы	8000 млн тг	2024-2026	106 жұмыс орын	Шығыс Қазақстан облысы
Terrasport көпфункционалы кешенінің құрылысы	1800 млн тг	2024-2026	40 жұмыс орын	Шығыс Қазақстан облысы
Sirius plus апартаменттері бар қонақ үй-емдеу-сауықтыру кешенін салу	1782 млн тг	2021-2026	15 жұмыс орын	Ақмола облысы

Инвестициялық жоба атауы	Инвестиция құны	Жобаны іске асыру мерзімі	Жобалық қуаты мен жұмыс орын саны	Жоба іске асырылатын дестинация
Іле-Алатау мемлекеттік ұлттық табиғи паркіндегі экотуризмді тұрақты дамыту жобасы	1 200 млн тг	2019-2026	80 жұмыс орын	Алматы облысы
Эко-қалашық салу мен жағажайды абаттандыру	620 млн тг	2023-2026	60 жұмыс орын	Павлодар облысы
AqBura Resort курорттық аймағының құрылысы	100 000 млн тг	2019-2035	600 жұмыс орын	Ақмола облысы

Ескерту: [18,19] әдебиет көзі негізінде әзірленген

Кейбір әлем елдерінде мемлекет табысының ауқымды бөлігін құрап отырған туристік саланың Қазақстандағы даму қарқынын арттыру мақсатында инвестициялық жобалар қабылданып, жүзеге асырылып жатқанын жоғарыдағы кестедегі (2-кесте) деректерден байқауға болады. Туризм индустриясы қызмет көрсететін салаларды қамтитынын ескеретін болсақ, инвестициялық жобалардың ішінде орналастыру орындарының, емдік-сауықтыру мекемелерінің, санаторий-сауықтыру кешендерінің құрылыстарын жүргізу, эко-қалашық пен жағажайды абаттандыру, курорттық аймақты дамыту жобалары бар. Жобалар негізінен туристендіру картасы шеңберінде айқындалған Ақмола, Шығыс Қазақстан, Маңғыстау, Павлодар тәрізді туристік дестинацияларда іске асырылмақ. Инвестициялық жобаларды жүзеге асыру жергілікті аумақтардың әлеуметтік-экономикалық дамуына оң серпін береді. Жаңа жұмыс орындарының ұйымдастырылуына, көрсетілетін қызметтердің артуына, инфрақұрылымның дамуына, жергілікті не республикалық бюджетке бағытталған салық түсімдерінің өсуіне мүмкіндік туғызады.

Туризм – экономиканың басым бағыттарының бірі ретінде танылған сала. ҚР Президентінің Қазақстан халқына жолдауларында туризмге инвестиция тарту, ішкі әуе тасымалының дамуы туристік нысандардың инфрақұрылымын жақсартуға әсер ететіні және туризм жобаларын іске асырғанда табиғи ортаға залал келтірмей, экологияны сақтауға назар аудару керегі қамтылған [20]. Мемлекеттің туристік әлеуетін пайдалану керегін және туризмнің серпінді жобалар қатарында болуы көрсетілген [21]. Сонымен қатар, туристік-рекреациялық ресурстарды қолдану арқылы туризм саласында кәсіпкерлікті ұйымдастыру әсіресе экотуризм мен этнотуризмді дамытуға басымдық беруге назар аударылған [22].

Туризм саласын мемлекеттік қолдау шаралары іске асырылып келеді. Туризм саласындағы нысаналы жобаларға бөлінетін субсидия, гранттар не салықтық жеңілдіктер тәрізді мемлекеттік қолдау тетіктері туристік секторға инновацияны енгізуге мүмкіндік береді [23].

Қазіргі уақытты туризм саласын мемлекеттік қолдаудың келесідей тетіктері қабылданып, іске асырылуда (3-кесте).

3-кесте. Туризм саласын қолдау шаралары

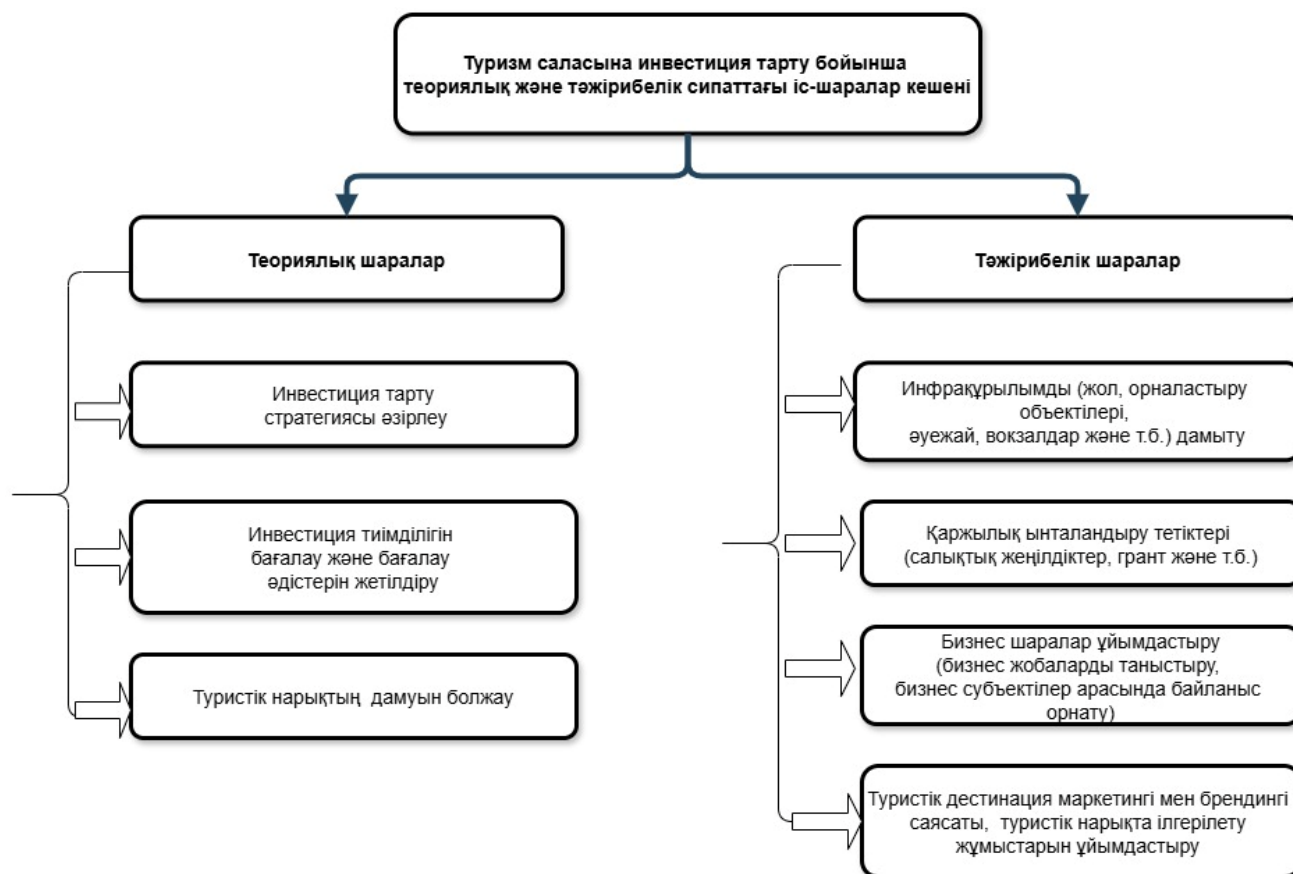
Қолдау бағыты	Қолдау тетігі	Нормативтік құжат түрі
Әрбір шетелдік турист үшін келу туризмі саласындағы туроператорлардың шығындарын субсидиялау	Туроператор шығынының 15000 теңге көлемінде субсидиялау	Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрінің 2021 жылғы 15 желтоқсандағы № 387 бұйрығы
Тау шаңғысы курорттары үшін жабдықтар мен техника сатып алу бойынша кәсіпкерлік субъектілердің шығындары құнының бөлігін өтеу	Шығын құнының 25%-ын өтеу	Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрінің 2021 жылғы 29 желтоқсандағы № 407 бұйрығы

Қолдау бағыты	Қолдау тетігі	Нормативтік құжат түрі
Қазақстан Республикасының аумағында кәмелетке толмаған жолаушыларды әуемен тасымалдау кезінде туристік өнімге енгізілген билеттің құнын субсидиялау	Балалар авиабилетінің 100%-ын субсидиялау	Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрінің 2021 жылғы 7 желтоқсандағы № 375 бұйрығы
Жүргізушінің орнын қоспағанда, отыруға арналған сыйымдылығы сегіз орыннан асатын автокөлік құралдарын сатып алу жөніндегі туристік қызметті жүзеге асыратын кәсіпкерлік субъектілері шығынының бөлігін өтеу	Шығынның 25%-ын өтеу	Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрінің 2021 жылғы 30 желтоқсандағы № 412 бұйрығы
Кәсіпкерлік субъектілерінің жол бойындағы сервис объектілерін салу жөніндегі шығынының бөлігін өтеу	Шығынның 10%-ын өтеу	Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрінің 2021 жылғы 30 желтоқсандағы № 411 бұйрығы
Санитарлық-гигиеналық тораптарды ұстауға бағытталған кәсіпкерлік субъектілері шығындарын субсидиялау	Шығынның ай сайын 83 300 теңге көлемінде субсидиялау	Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрінің 2021 жылғы 10 желтоқсандағы № 382 бұйрығы
Туристік қызмет объектілерін салу, реконструкциялау кезінде кәсіпкерлік субъектілері шығындарының бір бөлігін өтеу	Шығынның 10% өтеу	ҚР мәдениет және спорт Министрінің 2021 жылғы 31 желтоқсандағы № 415 бұйрығы

Ескерту: [24] әдебиет көзі негізінде әзірленген

Республикада туризм саласында жұмыс істейтін кәсіпкерлерді мемлекеттік қолдау шараларының бірқатары көрсетілген жоғарыда берілген кестеге сәйкес шығындарды субсидиялау, шығынның бір бөлігін өтеу, басым туристік аумақтарда жүзеге асырылатын туристік жобаларға Кәсіпкерлік кодексінде көрсетілген инвестициялық преференциялар беруді [25,26] (заттай гранттар, кедендік әкелу баждан, салық салудан босату оның ішінде есептелген корпоративтік табыс салығының сомасын жүз пайызға азайту; жер салығының мөлшерлемесіне нөл коэффициентін қолдау; мүлік салығын салықтық базаға нөл пайыз мөлшерлемесі бойынша есептеу) қарастырады.

Қазіргі уақытта мемлекетте туристік-рекреациялық әлеуеті жоғары және туристік қызметті көрсетуге мүмкіндігі бар курорттық аумақтар (Щучье-Бурабай; Алматы; Баянауыл; Қарқаралы; Маңғыстау; Сарыағаш; Алтай; Зеренді; Балқаш; Имантау-Шалқар; Байқоңыр; Қатон-Қарағай; Түркістан және т.б. барлығы 21 туристік дестинация) жұмыс істеп жатқандығы белгілі. Көрсетілген туристік дестинацияларда инвестициялық жобаларды іске асырудың болашағы бар. Сонымен қатар, жалпы туристік саланы дамыту және оған инвестиция тарту үшін теориялық және тәжірибелік сипаттағы шаралардың кешенін ұсынуға болады (2-сурет).

2-сурет. Туризм саласына инвестиция тарту бойынша шаралар кешені

ҚОРЫТЫНДЫ

Ішкі және кіру туризмін дамыту – мемлекеттік саясаттың басымдықты бағыттарының бірі [27]. Туризмді ішкі, шетелдік туристерді тартуға жарамды бәсекеге қабілетті салаға айналдыру мақсатында заңнамалық, экономикалық тетіктер жүйелендіріліп, іс-шаралар кешені орындалып жатыр.

Біріншіден, басым туристік аумақтардың айқындауға мүмкіндік беретін туристік аумақтар картасы жасалып, топ туристік дестинациялар белгіленді.

Екіншіден, Қазақстан Республикасының туристік саласын дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасы бекітіліп, басым туризм түрлері айқындалды. Оның ішінде экологиялық туризм, агротуризм, этнографиялық туризм және қолөнер, кемпингтік туризм және автокеруен; балалар-жасөспірімдер туризмі және жастар туризмі; емдік-сауықтыру және медициналық туризм; MICE туризмді дамытуға назар аударылуда.

Үшіншіден, туристік дестинацияларда логистика, туризм инфрақұрылымын құру және дамыту, жол дәліздерін жөндеу және қайта жөндеу; сервис сапасын жақсарту мен саланы цифрландыру жұмыстарын жүргізумен қатар, қонақ үй және тамақтандыру салаларын дамытуға назар аударылып, инвестициялық жобалар әзірленіп, жүзеге асырылып жатыр.

Төртіншіден, туризм саласының инвестициялық тартымдылығын арттыру мақсатында басым туристік аумақтарда жүзеге асырылатын инвестициялық жобаларды мемлекеттік қолдау тетіктері мен жеңілдіктер жүйесі айқындалды.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ:

1. Travel industry to contribute record \$11 trillion to global GDP in 2024 By Doyinsola Oladipo <https://surl.li/qygnyz>
2. Word tourism barometer/Volume 22, Issue 4 November 2024 <https://surl.li/eivonv> 3. Қазақстан Республикасындағы көрсетілген қызметтердің көлемі туралы 2023 жыл, 11 серия Көрсетілетін қызмет статистикасы / Электрондық ресурс.-URL: <https://stat.gov.kz/industries/business-statistics/stat-service/spreadsheets/>(жүгінген күні: 10.12.2024).
3. Қазақстан Республикасындағы үй шаруашылықтарының сапарларға жұмсалған шығыстары туралы 2023 жыл, 13 серия Туризм статистикасы Электрондық ресурс.-URL: <https://stat.gov.kz/industries/business-statistics/stat-tourism/>(жүгінген күні: 10.12.2024).
4. Маркова Г.В. Экономическая оценка инвестиций: учебное пособие. – Москва: КУРС: ИНФРА-М, 2020.- 144с.
5. Рыночная экономика. Русско- казахский толковый словарь-справочник/Под редакцией М.Р. Насыровой.- Алматы: Білім, 1995- 608с.
6. Moosa Iyad Ibrahim Foreign direct investment in tourism: a systematic review of literature// Journal of Tourism Quarterly 2024, 6 (1-2), 32-38
7. Zaytseva, V. M., Tsviliy, S. M., Demko, V. S., Klopov I. O., & Kovalenko, V. L. (2024). Internalization of the Investment Environment in the International Tourism Industry. Apuntes del Cenes, 43(78). Págs. 43 - 75. <https://doi.org/10.19053/uptc.01203053.v43.n78.2024.16971>
8. The relationship between foreign direct investment and tourism sector: the jamaican case A. Sarialioğlu Hayali , A. Küçükosman , Kolee M. Kpartor // International Journal of Economic and Administrative Studies 2021 (31):229-246 ISSN 1307-9832
9. Merith Ifeoma Anaba, Goh Hong Ching, Muhammad Mehedi Masud Factors influence residents' investment decision for tourism industry development// International Journal of Applied Economics, Finance and Accounting ISSN 2577-767X Vol. 16, No. 1, pp. 66-76. 2023 DOI: 10.33094/ijaefa.v16i1.890
10. Shiqiang SunPingzhang Lv The impact of new infrastructure investment on the international tourism industry: new evidence from China// <https://surl.li/vkpdhb>
11. Левченко Т.П.Организационно-экономические аспекты оценки эффективности инвестиций в индустрии туризма// Теоретические и прикладные аспекты развития сферы рекреации и туризма № 2 (14) 2022 С. 4-11.
12. Манько Е.А. Инвестирование и мультипликативный эффект в индустрии туризма// Наука молодых - будущее России. сборник научных статей 4-й Международной научной конференции перспективных разработок молодых ученых: в 8 томах. 2019. С. 70-73.
13. Қазақстан Республикасының туристік саласын дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы № 262 қаулысы/ ҚР нормативтік құқықтық актілерінің ақпараттық құқықтық жүйесі. Электрондық ресурс. -URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P2300000262> (жүгінген күні: 11.11.2024).
14. Негізгі капиталға салынған инвестициялар туралы/ Электрондық ресурс. URL: <https://stat.gov.kz/>,
15. Қазақстан Республикасындағы инвестициялық және құрылыс қызметі Статистикалық жинақ 2017-2021жж. Астана 2022, 203бет.
16. Туристендіру картасын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрінің 2021 жылғы 27 қазандағы № 332 бұйрығы / ҚР нормативтік құқықтық актілерінің ақпараттық құқықтық жүйесі. Электрондық ресурс.-URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V2100> (жүгінген күні: 11.11.2024).
17. Инвестициялық жобалардың жалпы ұлттық пулы/ «Kazakh invest» ҰК» АҚ ресми сайты. Электрондық ресурс. URL:<https://surl.li/ejvata> (жүгінген күні: 12.11.2024).
18. Инвестициялық жобалар/ Шығыс Қазақстан облысының әкімдігінің сайты. Электрондық ресурс. URL: <https://surl.li/jjprmm> (жүгінген күні: 13.11.2024).
19. «Әділетті Қазақстан: заң мен тәртіп, экономикалық өсім, қоғамдық оптимизм» атты Қазақстан халқына жолдау/ ҚР Президентінің ресми сайты. Электрондық ресурс.-URL: <https://surl.li/jminvg> (жүгінген күні: 13.11.2024).
20. «Әділетті Қазақстанның экономикалық бағдары» атты Қазақстан халқына Жолдау/ ҚР Президентінің ресми сайты. Электрондық ресурс.-URL: <https://surl.li/xswery> (жүгінген күні: 13.11.2024).
21. «Сындарлы қоғамдық диалог – қазақстанның тұрақтылығы мен өркендеуінің негізі» атты Қазақстан халқына Жолдау/ ҚР Президентінің ресми сайты. Электрондық ресурс.-URL: <https://surl.li/btdbwy> (жүгінген күні: 13.11.2024).

22. Туризмдегі кәсіпкерлік қызметті ынталандырудың экономикалық құралдары: салық саясаты//Тлеубердинова А.Т., Салауатова Д.М., Мемлекеттік аудит №2 (59) 2023, 11-18 б.

23. Туризм саласындағы мемлекеттік қолдау шаралары туралы ақпарат/ Электрондық ресурс.-URL: <https://surl.li/fhhvfx> (жүгінген күні: 13.11.2024).

24. Басым туристік аумақтарды қалыптастыру, олардың жұмыс істеу және оларды басқару қағидаларын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрінің 2021 жылғы 15 желтоқсандағы № 386 бұйрығы. / ҚР нормативтік құқықтық актілерінің ақпараттық құқықтық жүйесі. Электрондық ресурс.-URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V2100025846> (жүгінген күні: 14.11.2024).

25. Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік Кодексі, Қазақстан Республикасының Кодексі 2015 жылғы 29 қазандағы № 375-V ҚРЗ., 286, 290-баптар / ҚР нормативтік-құқықтық актілерінің ақпараттық құқықтық жүйесі. Электрондық ресурс.-URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/K1500000375> (жүгінген күні: 14.11.2024).

26. Ішкі туризмді дамыту, онлайн-платформаларды кеңейту және Қазақстанда демалатын орындардың топ-10 – Kazakh Tourism/ ҚР Премьер-министрінің ресми ақпараттық ресурсы. Электрондық ресурс.-URL: <https://surl.li/rmjyqs> (жүгінген күні: 15.11.2024).

REFERENCES:

1. Travel industry to contribute record \$11 trillion to global GDP in 2024 By Doyinsola Oladipo <https://surl.li/qygnzy>

2. Word tourism barometer/Volume 22, Issue 4 November 2024 <https://surl.li/eivonv>

3. Qazaqstan Respublikasyndaғы көрсетілген qyzmetterdiñ kölemi turaly 2023 jyl, 11 seria Kórsetiletin qyzmet statistikasy / Elektrondyq resurs.-URL: [https://stat.gov.kz/industries/business-statistics/stat-service/spreadsheets/\(jügingen küni: 10.12.2024\)](https://stat.gov.kz/industries/business-statistics/stat-service/spreadsheets/(jügingen küni: 10.12.2024)).

4. Qazaqstan Respublikasyndaғы üi şaruaşylyqtarynyñ saparlarğa jümsalğan şyğystary turaly 2023 jyl, 13 seria Turizm statistikasy Elektrondyq resurs.-URL: [https://stat.gov.kz/industries/business-statistics/stat-tourism/\(jügingen küni: 10.12.2024\)](https://stat.gov.kz/industries/business-statistics/stat-tourism/(jügingen küni: 10.12.2024)).

5. Markova, G.V. Jekonomicheskaja ocenka investicij: uchebnoe posobie. – Moskva: KURS: INFRA-M, 2020.- 144s.

6. Rynochная jekonomika. Russko- kazahskij tolkovyj slovar'-spravochnik/Pod redakciej M.R. Nasyrovoj.- Almaty: Bilim, 1995- 608s.

7. Moosa Iyad Ibrahim Foreign direct investment in tourism: a systematic review of literature// Journal of Tourism Quarterly 2024, 6 (1-2), 32-38

8. Zaytseva, V. M., Tsviliy, S. M., Demko, V. S., Klopov I. O., & Kovalenko, V. L. (2024). Internalization of the Investment Environment in the International Tourism Industry. Apuntes del Cenes, 43(78). Págs. 43 - 75. <https://doi.org/10.19053/uptc.01203053.v43.n78.2024.16971>

9. The relationship between foreign direct investment and tourism sector: the jamaican case A. Sarialioğlu Hayali , A. Küçükosman , Koley, M. Kpartor // International Journal of Economic and Administrative Studies 2021 (31):229-246 ISSN 1307-9832

10. Merith Ifeoma Anaba, Goh Hong Ching, Muhammad Mehedi Masud Factors influence residents' investment decision for tourism industry development// International Journal of Applied Economics, Finance and Accounting ISSN 2577-767X Vol. 16, No. 1, pp. 66-76. 2023 DOI: 10.33094/ijaefa.v16i1.890

11. Shiqiang SunPingzhang Lv The impact of new infrastructure investment on the international tourism industry: new evidence from China// <https://surl.li/vkpdhb>

12. Levchenko, T.P.Organizacionno-jekonomicheskie aspekty ocenki jeffektivnosti investicij v industrii turizma// Teoreticheskie i prikladnye aspekty razvitija sfery rekreacii i turizma № 2 (14) 2022 S. 4-11.

13. Man'ko, E.A. Investirovanie i mul'tiplikativnyj jeffekt v industrii turizma// Nauka molodyh - budushhee Rossii. sbornik nauchnyh statej 4-j Mezhdunarodnoj nauchnoj konferencii perspektivnyh razrabotok molodyh uchenyh: v 8 tomah. 2019. S. 70-73.

14. Qazaqstan Respublikasynyñ turistik salasyn damytudyñ 2023 – 2029 jyldarğa arналған tüjyrymdamasyn bekıtu turaly Qazaqstan Respublikasy Ükimetiniñ 2023 jylğy 28 nauryzdaғы № 262 qaulysy/ QR normativtik qūyqytyq aktileriniñ aqparattyq qūyqytyq jüiesi. Elektrondyq resurs.-URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P2300000262> (jügingen küni: 11.11.2024).

15. Negizgi kapitalğa salynğan investisialar turaly/ Elektrondyq resurs.-URL: <https://stat.gov.kz/>,

16. Qazaqstan Respublikasyndaғы investisialyq және qūrylys qyzmeti Statistikalyq jınaq 2017-2021jj. Astana 2022, 203bet.

17. Turistendiru kartasyn bekıtu turaly Qazaqstan Respublikasy Mädeniet jäne sport ministriniń 2021 jylǵy 27 qazandaǵy № 332 bırıyǵy / QR normativtik qúqyqtyq aktıleriniń aqparattyq qúqyqtyq júiesi. Elektrondyq resurs.-URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V2100> (júgingen kúni: 11.11.2024).

18. Investisialyq jobalardyń jalpy últtyq puly/"Kazakh invest" ÚK AQ resmi saıty. Elektrondyq resurs.-URL: <https://surl.li/ejvata> (júgingen kúni: 12.11.2024).

19. Investisialyq jobalar/ Şyǵys Qazaqstan oblysynyń ákimdiginıń saıty. Elektrondyq resurs.-URL: <https://surl.li/jjprmm> (júgingen kúni: 13.11.2024).

20. «Ädiletı Qazaqstan: zań men tártıp, ekonomikalıq ósim, qoǵamdyq optimizm» atty Qazaqstan halqyna Joldau/ QR Prezidentiniń resmi saıty. Elektrondyq resurs.-URL: <https://surl.li/jminvg> (júgingen kúni: 13.11.2024).

21. «Ädiletı Qazaqstannyń ekonomikalıq baǵdary» atty Qazaqstan halqyna Joldau/ QR Prezidentiniń resmi saıty. Elektrondyq resurs.-URL: <https://surl.li/xswepy> (júgingen kúni: 13.11.2024).

22. «Syndarly qoǵamdyq dialog – qazaqstannyń túraqtylyǵy men órkendeuiniń negizi» atty Qazaqstan halqyna Joldau/ QR Prezidentiniń resmi saıty. Elektrondyq resurs.-URL: <https://surl.li/btdbwy> (júgingen kúni: 13.11.2024).

23. Turizmdegi käsıperlik qyzmetti yntalandyruıyń ekonomikalıq qúraldary: salyq saıasaty// Tleuberdinova A.T., Salauatova D.M., Memlekettik audit №2 (59) 2023, 11-18 b.

24. Turizm salasyndaǵy memlekettik qoldau şaralary turaly aqparat/ Elektrondyq resurs.-URL: <https://surl.li/fhhvfx> (júgingen kúni: 13.11.2024).

25. Basym turistik aumaqtardy qalyptastyru, olardyń jumys isteu jáne olardy basqaru qaǵıdalaryn bekıtu turaly Qazaqstan Respublikasy Mädeniet jáne sport ministriniń 2021 jylǵy 15 jeltoqsandaǵy № 386 bırıyǵy. / QR normativtik qúqyqtyq aktıleriniń aqparattyq qúqyqtyq júiesi. Elektrondyq resurs.-URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V2100025846> (júgingen kúni: 14.11.2024).

26. Qazaqstan Respublikasynyń Käsıperlik Kodeksi Qazaqstan Respublikasynyń Kodeksi 2015 jylǵy 29 qazandaǵy № 375-V QRZ., 286, 290-baptar / QR normativtik qúqyqtyq aktıleriniń aqparattyq qúqyqtyq júiesi. Elektrondyq resurs.-URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/K1500000375> (júgingen kúni: 14.11.2024).

27. Işki turizmді damytu, onlain-platformalardy keñeıtu jáne Qazaqstanda demalatyn orındardyń top-10 — Kazakh Tourism/ QR Premier-ministriniń resmi aqparattyq resursy. Elektrondyq resurs.-URL: <https://surl.li/rmjyqs> (júgingen kúni: 15.11.2024).

АНАЛИЗ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В СФЕРЕ ТУРИЗМА

Шохан Р.

кандидат экономических наук,
ассоциированный профессор
ЕНУ им. Л.Н. Гумилева
г. Астана, Казахстан
e-mail: roza-shokan@mail.ru

Аннотация: Целью данной работы является анализ текущего состояния инвестиционной деятельности, направленной на развитие сферы туризма.

Туризм считается одним из наиболее перспективных направлений экономики, способным привлечь значительный капитал и внести вклад в социально-экономическое развитие страны. В статье, на основе накопленных количественных показателей, анализируется современное состояние туристического рынка в мире и Казахстане. Основная часть работы посвящена вопросам, связанным с инвестиционными проектами, реализуемыми на туристических территориях с высоким туристско-рекреационным потенциалом.

Проведен анализ текущих и перспективных инвестиционных проектов, реализуемых в различных регионах Казахстана, с акцентом на развитие инфраструктуры, экотуризма, лечебно-оздоровительных и курортных зон. Кроме того, внимание уделено мерам государственной поддержки, направленным на привлечение отечественных и иностранных инвестиций в сферу туризма.

Проанализированы существующие механизмы предоставления инвестиционных преференций, такие как налоговые льготы, упрощенные административные процедуры и субсидии, способствующие созданию благоприятного инвестиционного климата. Особое внимание уделено нормативно-правовым актам, регулирующим эту сферу.

Рассмотрены основные принципы и подходы к развитию отрасли, предусмотренные Концепцией развития туристской отрасли в Республике Казахстан на 2023–2029 годы. Отдельное внимание уделено туристическим направлениям, которые представляют высокую привлекательность для отечественных и иностранных инвесторов, а также обладают значительным потенциалом для устойчивого развития отрасли в долгосрочной перспективе. В качестве методов исследования использовались научное обобщение, систематизация, анализ и сравнение. В процессе исследования применялись научные методы обобщения, систематизации, анализа и сравнения. Полученные результаты могут служить основой для совершенствования мероприятий по привлечению и направлению инвестиций в туристическую отрасль.

Ключевые слова: экономика, туризм, отрасль, инвестиции, проект.

ANALYSIS OF INVESTMENT ACTIVITY IN THE TOURISM SECTOR

R. Shokhan

Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor

I.N. Gumilyov Eurasian national university,
Astana, Kazakhstan

e-mail: roza-shokan@mail.ru

Abstract: The aim of the study is to analyze the current state of investment activities promoting tourism development.

Tourism is considered one of the most promising areas of the economy, capable of attracting significant capital and contributing to the socio-economic development of the country. The article analyzes the current state of the tourism market in the world and Kazakhstan based on aggregated quantitative data. The main part of the work is devoted to issues related to investment projects implemented in tourist destinations with high recreational and economic potential.

An analysis of current and prospective investment projects implemented in various regions of Kazakhstan is carried out, with an emphasis on the development of infrastructure, ecotourism, health, wellness and resort areas. In addition, attention is paid to government support measures designed to attract both domestic and foreign investment into the tourism sector.

Existing mechanisms for providing investment preferences, such as tax incentives, simplified administrative procedures and subsidies that contribute to the creation of a favorable investment climate, are analyzed. Particular attention is paid to relevant legislation and regulations governing this area.

The main principles and approaches to the development of the industry, outlined in the Concept for the Development of the Tourism Industry of the Republic of Kazakhstan for 2023-2029, are considered. Particular attention is paid to tourist destinations that are highly attractive to domestic and foreign investors and also have significant potential for sustainable development of the industry in the long term. The study employed methods such as synthesis, systematization, analysis, and comparison, analysis, and comparison. The results may provide a foundation for improving measures aimed at attracting and directing investments into the tourism industry.

Keywords: economy, tourism, industry, investment, project.